

eser bazı fasıllarına ilâveler yapılmak ve bazı kısımları biraz kısaltılmak suretiyle Doçent Nurettin Ş. Kösemihal tarafından tercüme ve bu yıl içinde bir kısmı neşredilmiştir. Bu tercüme kitaplarının memleketimizde gördüğü alâkanın delilleri olsa gerektir. Sorokin'in eseri zengin bibliyografyasına ve bol malûmatına rağmen her tarafında müsavi olarak çalışılmamıştır. Bazı kısımlar lüzumundan fazla büyütülmüş, bazıları çok yüzüstü bırakılmıştır. Sosyoloji mekteplerinin tahlilinde insanı muayyen bir hedefe doğru götüren sistemli bir tenkit zihniyeti de hâkim değildir. Bazı cereyanlar hakkında yapılan tenkitler bu cereyanların ilk eserlerine bağlanmak yüzünden tarafsız olamamıştır. Meselâ La Play'nin *İçtimaî Reform* ve *Avrupa Ameleleri* adlı eserlerindeki Décalogue ahlâkı ve müfrit muhafazakârlık görüşünü, coğrafî faktör'e birinci derecede yer vermesini ele alarak bu tenkitleri bütün Science sociale mektebine yaymaya kalkmıştır. Halbuki Sorokin'in özerinde durmadığı bu cereyan için pek yakın zamanlara ait neşriyat metodun gittikçe geliştiğini ve bu müfrit muhafazakâr doktrinini prejugé'lerinden uzaklaşmış olduğunu göstermektedir.

Tercüme ve bilhassa Türkçe ifade başarılı değildir. Eserin başında memleketimizdeki sosyoloji neşriyatı hakkında verilen malûmat da çok eksiktir.

NUREDDİN TOPÇU: TOPLUMBİLİM

Üçler Basımevi, İstanbul, 1948

Vefa Lisesi Felsefe Öğretmeni ve Ahlâk Doçenti Nurettin Topçu tarafından liseler için yazılmış bir ders kitabıdır. Lise programlarına uygun olarak yazılan eserde esas itibariyle Durkheim sosyolojisinin tasnifi ve görüşünün hâkim olduğu göze çarpıyor. Kitapta sosyolojiden evvelki içtimaî doktrinlerin inkişafına uzunca bir yer ayrılmış, bu suretle sosyoloji bilgisi felsefe tarihi ve ahlâk bilgisine bir dereceye kadar bağlanmıştır. Son bahisler sosyoloji göziyle ilim, estetik ve ahlâktır. Kitabın millet nazariyelerine ait kısmında müellif milletin unsurlarını sayarken *vatan* mefhumu üzerinde bilhassa durmakta ve bu unsurlardan yalnız bir veya birkaçını ele alarak mücerret ve hayalî millet telâkkileri ileri sürenlere — haklı

olarak — hücum etmektedir. Bu münasebetle müellif memleketimizde milliyetçiliğin inkişafından bahsederken hayali milliyet görüşlerinin tenkidini yapıyor ve vatan temeli üzerinde bütün faktörleri birleştiren gerçek milliyetçilik fikrinin uyandığını işaret ediyor.

ALİ FUAD GEDİK: HUKUK VE SOSYOLOGLAR

(*Cumhuriyet Matbaası, İstanbul — 1945*) Shf. 264

Üç yıl önce Ali Fuad Gedik tarafından Üsküdar Cumhuriyet Savcısı yardımcısı iken neşredilmiş olan bu eserden, Sosyoloji Dergisinin neşri gecikmiş olduğu için, maalesef ancak şimdi bahsedebiliyoruz. Müellif girişte hukuk ve ahlâkın bir tarifini bulmaya çalışıyor. Bunun için Pareto, Timatcheff ve Lévy - Brühl'ün fikirlerine başvuruyor. Fakat tariflerin müphemliği onu şaşırtıyor. Değerler arasında bir hiyerarşi bulamıyor, onların bazan birbirini cerhettiklerini görüyor. Ahlâkla hukukun münasebetini aydınlatmak için iptidailerdeki fücür (inceste) hâdisesini inceliyor. Bu suretle sosyolojik veriler ve sosyologların fikirleri vasıtasıyla yeter derecede aydınlanamıyan müellif filozofların fikirlerine baş vuruyor. Kant, Schopenhauer ve Bergson'un fikirlerini gözden geçiriyor, Hülâsa bütün bu doktrinler ve bu tarifler gayri muayyen tabirler kullanıyorlar. Bir suretle şüpheli ve fazla acele fikir seyahatinden sonra müellif Bouglé ile beraber şu neticeye varıyor: Artık değerler ferdi bakımdan ve ferdin, eğer varsa, kendi ruh dünyası içinde değil, fakat içtimaî bakımdan tetkik edilecektir. Ve böylece bütün eserde hukukun içtimaî anlamı ile nasıl izah edildiğini, içtimaî realite ile münasebetlerini tetkik edeceğini vadediyor.

Uzviyetçi nazariyenin iflâs ettiğini kabul eden müellif, normatif bir ilim olmak itibarıyla hukukun sosyoloji ile izahının nasıl mümkün olduğunu soruyor. Burada yine Timacheff'e G. Davy'ye dayanıyor. Sosyoloji bakımından ferdi Etik mevcut değildir. Sadece iyi olan şeylere dair şahsî kanaatler vardır. A. F. Gedik sağlam bir hukuk sosyolojisini temellendirebilmek için, yine bütün sosyolojik görüşlerin tahlilini yapmadan vazgeçemiyor. Burada uzun uzadıya Espinas'nın, Durkheim'in, Léon Duguit'nin, Lévy, Hauriou ve Gurvitch'in, Pareto'nun fikirlerini tahlil ediyor. Bilhassa sonuncusu üze-